

«ПІВДЕНЬ УКРАЇНИ: ЕТНОІСТОРИЧНИЙ, МОВНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ ТА РЕЛІГІЙНИЙ ВИМІРИ»: IV МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ (ОДЕСА, 26–27 КВІТНЯ 2013 РОКУ)

Питання етноісторичного, мовного, культурного та релігійного розвитку південного регіону є одним із ключових питань державної політики України.

Особливість Півдня України полягає в її поліетнічності, багатомовності, культурній мозаїчності та наявності різних релігійних конфесій. Південь України – це регіон, який суттєво відрізняється від інших регіонів України за національним складом населення. Складність питання етноісторичного, мовного, культурного та релігійного розвитку південного регіону України пояснюється його багатогранністю та надмірною заполітизованістю.

Роль південного регіону в розвитку громадянського суспільства та державотворення України недостатньо досліджена. Осмислення місця південного регіону передбачає встановлення взаємовпливів та взаємодоповнень між історичною, правовою, політичною, економічною, соціальною, культурною, етнічною, духовною та іншими сферами функціонування суспільства як цілісного організму. Теоретичне і практичне значення даного питання стає більш очевидним, коли розглядати його через призму державотворення та побудову громадянського суспільства в Україні.

Перспективи вирішення проблем етнонаціонального розвитку в сучасній Україні залежать від консолідації вчених, представників місцевих органів влади, українських політиків та громадськості. Зусилля провідних фахівців з метою всебічного аналізу етнонаціонального розвитку Півдня України об'єднала IV Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри», яка відбулася 26–27 квітня 2013 р. у місті Одеса.

У роботі конференції взяли участь представники місцевих органів влади, провідних вишів області, низки наукових та освітніх установ України, Росії, Молдови, Румунії. Безпосередніми ініціаторами та організаторами конференції виступили ректор Одеського національного морського університету (далі – ОНМУ) доктор економічних наук, професор І. Морозова; завідувач кафедри українознавства та іноземних мов ОНМУ доктор історичних наук, професор М. Михайлуца; член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії НАН України доктор історичних наук, професор, голова правління Національної спілки краєзнавців України О. Реєнт; завідувач відділу Інституту історії НАН України доктор історичних наук, професор О. Лисенко; доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики ЧДУ ім. Петра Могили О. Тригуб; завідувач кафедри історії України ОНУ ім. І.І. Мечникова доктор історичних наук, професор В. Хмарський та ін. [1, 3].

Конференцію відкрив проректор з наукової роботи ОНМУ професор С. Руденко. Співорганізатор конференції О. Реєнт звернув увагу на те, що проведення IV Міжнародної наукової кон-

ференції насамперед є заслугою М. Михайлуци. Питання, які вивчаються у науково-дослідних та освітніх закладах Півдня України, зокрема етноісторичні, мовні, культурні та релігійні, мають загальнодержавне значення.

Заступник директора Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції, начальник управління зовнішніх зв'язин та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації Я. Різникова привітала учасників конференції та наголосила на важливості вивчення проблеми етнонаціонального розвитку південного регіону України. Зміни та їх розуміння необхідні для прогнозування розвитку суспільства у нашій державі. Одеса є науковим осередком вивчення етнонаціональних, культурних та релігійних процесів у сучасній Україні.

Робота конференції розпочалася з круглого столу на тему «Південь України. 1913-й: сто років до і після».

Перед тим як розпочати доповідь, О.Реєнт запропонував усім присутнім вшанувати пам'ять жертв та ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС хвилиною мовчання. У його доповіді було розкрито важливі питання, а саме: перспективи розвитку краєзнавчого руху, затвердження Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р., сучасний стан розвитку української історичної науки.

Про здобутки, проблеми та шляхи вдосконалення державної етнонаціональної політики розповіла Я. Різникова. На основі аналізу основних праць українських учених автор цієї статті продемонстрував діаметрально протилежні погляди щодо наукового визначення терміна «українська нація». Про проект «Вільний порт» та його реалізацію в Одесі у XIX – на початку ХХІ ст. розповів доктор історичних наук, доцент Т. Гончарук. Проф. В. Хмарський присвятив доповідь 150-річному ювілею Новоросійського університету. Створення та функціонування української секції на Північному Кавказі у період українізації стосувалася доповідь доктора історичних наук, доцента В. Акопяна. На основі аналізу «Щоденника» С. Єфремова та мемуарів Г. Костюка кандидат історичних наук, доцент Л. Турчина розкрила два погляди на Південну Пальміру влітку 1928 р. у контексті становлення тоталітарної культури. Ґрунтовну доповідь про православних Одещини в першій половині ХХ ст. виголосив проф. М.Михайлуца. Проф. О.Лисенко зосередив увагу на актуальних питаннях Другої світової війни як наукового і суспільного феномену. «Міжнародні аспекти репатріації через Одесу іноземних і радянських громадян у 1945–1946 роках» – тема доповіді доктора історичних наук, професора Д. Урсу. Доповідь О. Бажана була присвячена особливостям дисидентського руху на Одещині у другій половині 1950-х – 1970-ті роки.

З метою поглибленого вивчення історичного минулого народів та етносів Півдня України, їхніх культурних та духовних надбань, а також

мовних та релігійних трансформацій у регіоні, пошуку відповідей на виклики сучасних інтеграційних та соціальних процесів конференція мала кілька тематичних напрямків, проблемні поля яких були сконцентровані в п'яти секційних засіданнях:

Секція 1. «Історія народів та етносів Півдня України в часи імперій, тоталітаризму, демократії»;

Секція 2. «Проблеми української та іноземної термінології, мовні взаємовпливи»;

Секція 3. «Духовність, традиції та обрядовість української та «сусідніх» етнокультур»;

Секція 4. «Історія християнської церкви та доля інших конфесій у регіоні»;

Секція 5. «Міжнародні, правові та міжрегіональні зв'язки і відносини» [2].

Детально оглянути проблеми та питання, що обговорювались впродовж роботи секцій, можна у збірнику матеріалів IV Міжнародної наукової конференції [3].

У процесі роботи Міжнародної наукової конференції учасники обмінялись досвідом, ви-

словили пропозиції та наміри щодо подальшої співпраці. Конференція стала важливою подією у вирішенні проблем етнокультурного розвитку не лише південного регіону, а й інших регіонів України з поліетнічним складом населення. Наголошено на необхідності внесення змін до законодавства щодо регулювання етнопольного розвитку України. Запропоновано шляхи вдосконалення етнопольної політики. По-перше, чіткий розподіл функції державного управління на управлінські функції органів державної влади усіх рівнів, органів місцевого самоврядування і національних громадських організацій.

По-друге, створення умов для розвитку громадянського суспільства і розширення прав та відповідальності регіонів за розв'язання своїх питань етнопольного розвитку.

По-третє, вивчення, узагальнення та впровадження в Україні регіонального досвіду з питань етнопольного розвитку та удосконалення системи заходів запобігання етнокультурного та релігійного напруження, врахування цього досвіду під час підготовки загальнонаціональних програм у сфері етнопольтики.

Таким чином, проведення Міжнародної наукової конференції має велику практичну цінність як для учасників конференції, так і для запрошених гостей. Такі заходи стимулюють розвиток демократії та громадянського суспільства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. IV Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри»: Програма (м. Одеса, 26–27 квітня 2013 р.). – Одеса, 2013. – 20 с.

2. Прес-реліз. 26–27 квітня 2013 року на кафедрі українознавства та іноземної мови ОНМУ відбудеться IV Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри». – http://www.osmu.odessa.ua/public/other/news_files/pres-reliz_dokonferentsiyi.pdf

3. Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: Зб. наук. праць IV Міжнар. наук. конф., 26–27 квітня 2013 р., Одеса / Відп. ред. М.І. Михайлуца. – Одеса: ВМВ, 2013. – 440 с.

Денис ТОЛОЧКО

кандидат історичних наук,
науковий співробітник
відділу історико-правових
та теоретико-методологічних проблем
українознавства ННДІУВІ